https://doi.org/10.65295/ifjusag202415

GYORGYOVICH MIKLÓS[1] – SZÉKELY LEVENTE[2] – PILLÓK PÉTER[3]

A Magyar Fiatalok 2024 Kárpát-medencei ifjúságkutatás kvantitatív és kvalitatív adatfelvételének módszertana

Bevezetés

A Magyar Fiatalok 2024 kutatás a Kárpát-medence magyar fiataljainak élethelyzetét, értékrendjét és társadalmi integrációját vizsgáló, öt részmintára kiterjedő empirikus vizsgálat. Az adatfelvétel Magyarországon, Erdélyben, a Felvidéken, a Vajdaságban és Kárpátalján zajlott, régiónként eltérő arányban ötvözve a kvantitatív (kérdőíves) és a kvalitatív (fókuszcsoportos) technikákat.

A Magyar Fiatalok 2024 kutatás nem előzmény nélküli, ugyanis a magyarországi ifjúságkutatás története jóval korábbra nyúlik vissza: az ezredfordulóig, amely lényeges mérföldkőnek tekinthető, ekkor indult el ugyanis az a nagymintás ifjúságkutatási program, amelynek jelen kutatás is részét képezi. 2000-ben a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet 8000, 15–29 éves magyarországi fiatal megkérdezésével részletesen tárta fel az ifjúság körében a rendszerváltás utáni évtizedben bekövetkezett változásokat. Ezt követően négyévente készült adatfelvétel a 15–29 éves magyarországi fiatalok körében azonos mintanagysággal, bár fontos módszertani változtatásokkal és eltérő keretek között.[4]

A magyarországi 15–29 évesek vizsgálatának eredményeit és módszertanát[5] részletesen ismertették az adatfelvételeket követően megjelent publikációk. Az ezredfordulós mintaadó kutatás eredményeit gyorsjelentésben[6], tanulmánykötetben[7]

1 Egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Református Egyetem.
2 Habilitált egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem.
3 Tanszékvezető, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem; kutatóintézeti igazgató, Századvég.
4 Székely 2024.
5 Székely 2021, 257–272.
6 Laki et al. 2001.
7 Szabó et al. 2002a.

és CD-mellékletben tették közzé. A 2004-es kutatás eredményeit a gyorsjelentés[8] mellett a Nemzeti Ifjúsági Stratégia helyzetelemzésében közölték.[9] A 2008-as adatfelvételt fókuszcsoportos kutatás is megelőzte, az eredményekből a gyorsjelentés[10] mellett a 2000-es, 2004-es és 2008-as hullám tapasztalatait összegző tanulmánykötet is készült.[11] A 2012-es kutatás új keretek között folytatva a hagyományt, az eredményekről a gyorsjelentés[12] mellett négy tanulmánykötetben[13] számolt be. A 2016-os hullámból ugyancsak készült gyorsjelentés[14] és két tanulmánykötet.[15] A 2020-as kutatás szintén gyorsjelentést[16] és három tanulmánykötetet eredményezett.[17] Végül a 2024-es eredményekről – jelen kötetet megelőzően – egy gyorsjelentést publikáltunk.[18]

A külhoni magyar fiatalok rendszeres kutatásának – legalábbis Kárpát-medencei vonatkozásában – közel negyedszázados előzménye van. A 2001-es, a határon túli magyar fiatalokat átfogóan vizsgáló kérdőíves felmérést[19] 2011-ben fókuszcsoportos vizsgálat[20] követte, majd egy összefoglaló elemzés után a nagymintás kérdőíves kutatások sora folytatódott: a GeneZYs2015[21], a 2016-os Magyar Ifjúságkutatás[22], végül ennek 2020-as folytatása.[23] E kutatássorozat minden hullámát nehezítette, hogy Ukrajnában 2001 óta nem tartottak népszámlálást, ami korlátozta a mintavételi keretszámok pontos meghatározását, majd a 2022. február 24-én kezdődött háború alapvetően alakította át a kárpátaljai magyarság életkörülményeit, és ez a 2024-es adatfelvétel tervezését is meghatározta, így a nagymintás kérdőíves vizsgálat a régióban nem volt kivitelezhető, ezért Kárpátalján – a 2011-es felméréshez hasonlóan – kizárólag fókuszcsoportos adatfelvételre került sor. A másik négy régióban (Magyarország, Erdély, Felvidék, Vajdaság) a kutatás mind kvantitatív, mind kvalitatív komponenssel megvalósult.

A kutatás célcsoportját mind az öt régióban – a korábbi hullámoktól eltérően, kibővített korcsoportot alkalmazva – a 15–34 éves fiatalok jelentették. A korcsoportot tehát az 1990. január 1. és 2009. december 31. között születettek alkották; Magyarországon e korosztály létszáma a mintavétel időpontjában ~2 181 333 fő volt.

8 Bauer–Szabó 2005.
9 Bauer et al. 2017.
10 Bauer–Szabó 2009.
11 Bauer–Szabó 2011.
12 Székely 2012.
13 Székely 2013; Nagy–Székely 2014a; 2014b; 2016.
14 Székely et al. 2017.
15 Székely 2018; Nagy 2018.
16 Domokos et al. 2021a.
17 Székely 2021; Nagy 2022; Pillók–Székely 2022.
18 Gyorgyovich et al. 2025.
19 Szabó et al. 2002b.
20 Bauer et al. 2013.
21 Papp 2017.
22 Székely et al. 2017; Székely 2018.
23 Domokos et al. 2021b; Vita–Veres 2023.

Az adatfelvétel áttekintése

Az öt részminta legfontosabb paramétereit az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: A Magyar Fiatalok 2024 kutatás mintaparaméterei régiónként

Régió	Realizált kvantitatív mintaelemszám	Adatfelvételi mód, hossz	Kvalitatív adatfelvétel
Magyarország	5000 fő	TAPI, 45 perc	14 fókuszcsoport (6 fő / csoport, 90 perc)
Erdély	2000 fő	PAPI, 45 perc	4 fókuszcsoport (6 fő / csoport, 90 perc)
Felvidék	1000 fő	PAPI, 45 perc	4 fókuszcsoport (6 fő / csoport, 90 perc)
Vajdaság	500 fő	PAPI, 45 perc	4 fókuszcsoport (6 fő / csoport, 90 perc)
Kárpátalja	(háborús helyzet miatt nem valósult meg)	–	4 fókuszcsoport (6 fő / csoport, 90 perc)

Forrás: *saját szerkesztés a kutatás dokumentációja alapján*

Magyarország

Kvantitatív adatfelvétel

A magyarországi adatfelvétel a 15–34 éves korosztályra irányult, TAPI (*Tablet-Assisted Personal Interviewing*) módszertan alkalmazásával. A mintavétel során 5000 fővel, 45 perces kérdőív segítségével készült interjú. A kérdőívbe szánt kérdések növekvő száma miatt, a korábbi hullámokhoz hasonlóan, négy további 1250 fős almintát is kialakítottunk. A teljes minta és a négy[24] alminta a 15–34 évesekre egyaránt nem, korév, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint reprezentatív. A végleges adatbázist emellett nem, kor, településtípus és iskolai végzettség szerint iteratív súlyozással kezelték.[25]

Az adatgyűjtés a Belügyminisztériumtól igényelt címlisták felhasználásával valósult meg. A mintavétel többlépcsős, rétegzett valószínűségi eljárás volt, az elsődleges mintavételi keretet a magyarországi települések listája, a másodlagos keretet az adott településeken élő, állandó lakóhellyel rendelkező 15–34 éves fiatalok csoportja alkotta.

24 A korábbi hagyományokat követve: zöld, kék, sárga, lila jelű.

25 A teljes minta súlyai 0,48–3,18; a zöld alminta súlyai 0,51–2,92; a kéké 0,47–2,85, a sárgáé 0,53–3,18, a liláé 0,45–3,02 között alakultak.

A településeket földrajzi elhelyezkedésük és a fiatal népesség létszáma alapján 95 rétegbe sorolták, majd rétegenként véletlenszerű mintavétellel 355 települést választottak ki. A második lépcsőben a rétegek elemszámával arányosan, a lakcímnyilvántartási adatbázisból véletlen valószínűségi mintavétellel jelölték ki a mintába kerülő személyeket. Összesen 25 000 címet dolgoztak fel: egy 5000 címes alapcímlistát és négy, egyenként 5000 címes pótcímlistát.

A terepmunka 2024 szeptembere és novembere között zajlott. Az adatfelvétel minőségbiztosítása három, egymástól független módszerrel történt: (1) a kérdezőbiztosok munkájának folyamatos ellenőrzése területi instruktorok által; (2) a tabletek GPS-jeleinek ellenőrzése, amely biztosította, hogy az interjúk tényleges helyszínei megfeleljenek az előírt címeknek; (3) telefonos utóellenőrzés a sikeres kérdezések legalább 40 százalékában.

Kvalitatív adatfelvétel: fókuszcsoportok

A magyarországi kvalitatív komponens tizennégy, egyenként hatfős fókuszcsoportból állt, amelyeket a 15–34 éves korosztály tagjaival, online formában szerveztek meg – ez utóbbi azért volt fontos szempont, hogy a részvételnek ne legyen akadálya a távolság vagy az utazási idő. Minden csoportra a meg nem jelenés kockázatának csökkentése érdekében további három fő lett beszervezve, így minden beszélgetés a teljes létszámmal, 90 perces időtartamban valósult meg. A csoportokat négy főtematika és az azokhoz tartozó kiválasztási szempontok szerint szervezték (2. táblázat).

2. táblázat: A magyarországi fókuszcsoportok tematikája és kiválasztási szempontjai

Fő tematika	Kiválasztási szempontok (csoportonként)
Tanulmányok, nemzetközi munkatapasztalat, elvándorlási vágyak	(1) tanul, nincs nemzetközi tapasztalata; (2) tanul, van nemzetközi tapasztalata; (3) dolgozik, nincs nemzetközi tapasztalata; (4) dolgozik, van nemzetközi tapasztalata
Közösségek megléte, minősége, programlehetőségek, szabadidő	(5) falun élők; (6) kisvárosban élők; (7) nagyvárosban élők; (8) Budapesten élők
Párkapcsolat, családalapítás, gyermekvállalás	(9) egyedülállók; (10) házasok / élettársi kapcsolatban élők; (11) tudatosan gyermektelenek
Mentális egészség, élettel való elégedettség, jövőorientáltság	(12) falun élők; (13) városban élők; (14) Budapesten élők

Forrás: *Századvég, saját szerkesztés*

Szakértői workshop

A kvalitatív adatfelvételt egy háromórás szakmai workshop egészítette ki, amelyet 2024. november 19-én tartottak Budapesten. A workshopon hat, a hazai ifjúságügy és ifjúságkutatás területén jártas szakértő vett részt, az alábbi öt intézmény képvi-

seletében: Nemzeti Ifjúsági Tanács, Ifjúságkutató Intézet, ELTE-PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet, Kodolányi János Egyetem, valamint a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS).

A négy külhoni régió: Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja

Kvantitatív adatfelvétel

A négy külhoni régió mérete és a lebonyolításban részt vevő intézmények eltérnek egymástól, a kvantitatív komponens alapkoncepciója azonban közös: papíralapú, személyes kérdőívvel (*Paper and Pencil Interviewing,* PAPI) készült felmérés, 15–34 éves fiatalok körében, demográfiai és földrajzi szempontok (kor, nem, településtípus) szerint rétegzett, kvótás mintavétellel; a megvalósult mintákat utólag nem, kor, településtípus és iskolai végzettség szerint súlyozták a területileg elérhető magyar kisebbségre vonatkozó népszámlálási adatok alapján. A terepmunkát régiónként eltérő helyi partnerszervezetek bonyolították le, azonban Kárpátalján a háborús helyzet miatt kvantitatív adatfelvételre nem került sor.

A realizált mintaelemszám régiónként eltért: Erdélyben 2000 fő, a Felvidéken 1000 fő, a Vajdaságban 500 fő. A kérdőív kitöltése 45-55 percet vett igénybe.

A terepmunka a Felvidéken és a Vajdaságban a hazai adatfelvétellel egyidőben, 2024 szeptembere és novembere között zajlott. Erdélyben azonban a télies időjárás és a terepviszonyok ellehetetlenítették a 2000 fős minta azonos időben történő biztonságos felvételét, így ott 2025 januárja és márciusa között zajlott az adatfelvétel.

Kvalitatív adatfelvétel

Mind a négy külhoni régióban négy-négy fókuszcsoportos beszélgetést szerveztek, 15–34 éves fiatalok részvételével, azonos tematika mentén: bevezető asszociációs feladat (a „haza", „magyar", „Magyarország", az adott régió neve és az „identitás" szavakkal), családi háttér és neveltetés, magyar identitás és nyelv, Magyarországgal kapcsolatos attitűdök, tanulmányok és munkahely, a magyarság erősítése, közösséghez tartozás, valamint az asszimilációs folyamatok. A csoportok létszáma mindenhol egyaránt hat fő volt.

A beszélgetések helyszínei: Erdélyben Kolozsvár, Székelyudvarhely, Temesvár és Marosvásárhely; a Felvidéken Komárom, Szímő, Tardoskedd és Martos; a Vajdaságban Szabadka, Bácsfeketehegy, Újvidék és Zenta; és Kárpátalján Beregszászon, annak térségéből több településről is verbuváltak fiatalokat.[26]

26 A háborús helyzet miatt az anonimitást azáltal is fenntartjuk, hogy a konkrét településeket itt nem nevezzük meg.

Irodalom

Bauer, B. – Németh, A. – Szabó, A. 2017: A magyar ifjúságkutatás elmúlt fél évszázadának meghatározó szereplői és pillanatai. In Papp, Z. A. (szerk.) *Változó kisebbség. Kárpát-medencei magyar fiatalok. A GeneZYs 2015 kutatás eredményei.* Mathias Corvinus Collegium – Tihanyi Alapítvány – MTA TK Kisebbségkutató Intézet, 29–68.

Bauer, B. – Pillók, P. – Szabó, A. (szerk.) 2013: *Mozaik2011 - magyar fiatalok a Kárpát-medencében: kutatási jelentés*. BelvedereMeridionale, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (NCSSZI).

Bauer, B. – Szabó, A. (szerk.) 2011: *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.

Bauer, B. – Szabó, A. (szerk.) 2005: *Ifjúság2004. Gyorsjelentés.* Budapest, Mobilitás Ifjúságkutatási Iroda.

Bauer, B. – Szabó, A. szerk. 2009: *Ifjúság2008. Gyorsjelentés.* Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet.

Domokos, T. – Kántor, Z. – Pillók, P. – Székely, L. 2021a: *Magyar Fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – Fiatalokról, fiataloktól.* Erzsébet Ifjúsági Alap.

Domokos, T. – Kántor, Z. – Pillók, P. – Székely, L. 2021b: *Külhoni Magyar Fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – Fiatalokról, fiataloktól.* Erzsébet Ifjúsági Alap.

Gyorgyovich, M. – Kiss-Kozma, G. – Kolozsvári, K. – Pillók, P. – Székely, L. – Vas, É. 2025: *Ifjúság 2024 Kutatás Gyorsjelentés.* Századvég Kiadó. https://doi.org/65295/IFJGY.2024

Laki, L. – Szabó, A. – Bauer, B. 2001: *Ifjúság2000. Gyorsjelentés.* Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.

Nagy, Á. (szerk.) 2018: *Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016*. Excenter Kutatóközpont.

Nagy, Á. 2022: *A lábjegyzeten is túl. Magyar ifjúságkutatás 2020.* Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont.

Nagy, Á. – Székely, L. (szerk.) 2014a: *Másodkézből. Magyar Ifjúság 2012*. ISZT Alapítvány – Kutatópont.

Nagy, Á. – Székely, L. (szerk.) 2014b: *Harmadrészt. Magyar Ifjúság 2012*. ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont.

Nagy, Á. – Székely, L. (szerk.) 2016: *Negyedszázad. Magyar Ifjúság 2012*. Iuvenis Ifjúságszakmai Műhely – ISZT Alapítvány – Excenter Kutatóközpont – Új Ifjúsági Szemle Alapítvány.

Papp Z., Attila (szerk.) 2017: *Változó kisebbség Kárpát-medencei magyar fiatalok. A GeneZYs 2015 kutatás eredményei*. Mathias Corvinus Collegium Tihanyi Alapítvány – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet.

Pillók, P. – Székely, L. 2022: *Kívánj tízet! A magyarországi fiatalok nemzedéki önreflexiója és jövőképe.* Nemzeti Ifjúsági Tanács Szövetség, Budapest.

Szabó, A. – Bauer, B. – Laki, L. 2002: *Ifjúság2000 – Tanulmányok I.* Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.

Szabó, A. – Bauer, B. – Laki, L. – Nemeskéri, I. (szerk.) 2002: *Mozaik 2001: Magyar fiatalok a Kárpát-medencében*. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
Székely, L. – Szabó, A. (szerk.) 2017: *Ezek a mai magyar fiatalok! A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 első eredményei*. Új Nemzedék Központ.
Székely, L. – Szabó, A. – Szanyi F. E. – Ruff T. – Pillók P. – Bauer B. (szerk.) 2017: *Gyorsjelentés a Kárpát-medencei fiatalokról.* Új Nemzedék Központ.
Székely, L. (szerk.) 2012: Magyar ifjúság 2012 kutatás első eredményei 10 kérdés az ifjúságról. Budapest, Kutatópont.
Székely, L. (szerk.) 2013: *Magyar Ifjúság 2012 – Tanulmánykötet*. Budapest, Kutatópont.
Székely, L. (szerk.) 2018: *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében – Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, Kutatópont.
Székely, L. (szerk.) 2021: *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről.* Enigma2001.
Székely, L. 2024: The History of the Hungarian Large Sample Youth Survey. *Review of Sociology,* 34. évfolyam, 2, 6–23.
Vita, E. – Veres, V. (szerk.) 2023: *Változó ifjúság a Kárpát-medence országaiban Szociológiai tanulmányok a magyar fiatalok két évtizedéről*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet.